

هیچ چیزی جای کلاس حقیقی را نمی‌گیرد

شهر
SHAHR NEWS
شماره ۱۳

زبان
فارسی

دانش‌آموزان؛ بی‌میل به کلاس مجازی

کیان جدی، دانش‌آموز کلاس سوم، هم می‌گوید: من کلاس مجازی را دوست ندارم؛ زیرا درس‌ها خیلی سریع تدریس می‌شوند و من متوجه نمی‌شوم. دوست دارم مدرسه‌ها زودتر باز شوند؛ زیرا در مدرسه درس را بهتر می‌فهمم. حسنا تقوی، دانش‌آموز، هم بیان می‌کند: دائم باید گوشی به دست باشم؛ بعضی مواقع صدا و عکسی که می‌فرستم، ارسال نمی‌شود و باید تلاش کنم. کیان جاودانی، دیگر دانش‌آموز مقطع ابتدایی هم، می‌گوید: برای تماشای یک فیلم آموزشی، باید زمان زیادی منتظر بمانم تا دانلود شود. گاهی اوقات بایک بار تماشا متوجه نمی‌شوم و باید دوباره آن را ببینم. مشکل دیگری که وجود دارد، این است که از ساعت ۸ تا ۱۷ نمی‌توانم به معلمم پیام بدهم و از سوالاتم رابرسرم، بعد از آن هم باید تکالیفم را ارسال کنم.

افت یادگیری در کلاس‌های مجازی

اسما فولادی، روان‌شناس و استاد دانشگاه، درباره چالش‌های آموزش مجازی بیان می‌کند: در محیط خانه، صداها، فضاها و مزاحمت‌هایی وجود دارد که باعث حواس‌پرتی می‌شود و مانند مدرسه، فضای اختصاصی برای تحصیل وجود ندارد. همچنین ذهن و سوسه می‌شود تا کارهای دیگری انجام دهد. در نتیجه اگر آموزش معلم بهترین کیفیت را هم داشته باشد، به دلیل یکنواختی، عدم فعالیت مشارکتی و مشکلات فنی مانند قطعی اینترنت و کاهش کیفیت صدا و تصویر، دقت در این کلاس‌ها کمتر است. وی اضافه می‌کند: در مدرسه، ارتباط چهره به چهره وجود دارد و دانش‌آموزان فعالانه درگیر هستند، شنونده صرف نیستند و به گونه‌ای نیستند که بخواهند به صفحه گوشی تلفن همراه یا رایانه خیره شوند و چشم‌ها و مغزشان خسته شود. فولادی معتقد است وجود عوامل مزاحم، باعث افت یادگیری می‌شود و در بیان دلیل آن توضیح می‌دهد: حافظه برای فهم، نیاز به تمرکز دارد. ظرفیت حافظه کاری ما محدود است و اگر بخواهیم درگیر مسائل هیجانی، خانوادگی و... شویم، در یادگیری تداخل ایجاد می‌کند. وی درباره نقاط قوت کلاس‌های مجازی اظهار می‌کند: هر فرد در هر شرایطی، می‌تواند در آن حضور پیدا کند، کلاس‌ها را ضبط کند و چند بار ببیند. در زمان، صرفه جویی و هزینه رفت و آمد کم می‌شود. سرعت یادگیری با توانمندی دانش‌آموزان، هماهنگ است که از این نظر به نفع کسانی است که یادگیری در آن‌ها زودتر رخ می‌دهد. همچنین تنوع دارد و می‌توان در آن از ویدیو و پاورپوینت کمک گرفت.

کاهش تعاملات و بی‌انگیزگی دانش‌آموزان

این روان‌شناس از ضعف‌های کلاس‌های مجازی نیز می‌گوید: به دلیل اینکه تعاملات مستقیم در آن کم‌رنگ است، انگیزه دانش‌آموزان کاهش می‌یابد و شاید حالت رقابتی که در کلاس‌های حضوری وجود دارد، در این کلاس‌ها نباشد. مشکل قطعی اینترنت، صدا و تصویر بر روی کیفیت تدریس و تحصیل، تأثیر می‌گذارد و ممکن است به فضای مجازی، وابستگی ایجاد کند و یادگیری دانش‌آموزان سطحی شود؛ زیرا فعالیت‌های گروهی و عملی بچه‌ها کم می‌شود. او پیشنهادها را برای ارتقای کیفیت آموزش مجازی، این‌طور بیان می‌کند: معلم باید از تدریس بدون وقفه، دوری کند و به‌طور مکرر ارزیابی انجام دهد تا تعامل برقرار باشد؛ یعنی به نوعی اتاق گفت‌وگو تشکیل دهد. معلم خود باید مهارت‌های ارتباطی و استفاده از کلاس‌های مجازی را بلد باشد، بتواند به موقع از قانئون تنبیه و تشویق استفاده کند و مدیریت زمان داشته باشد. این استاد دانشگاه از مشکلاتی که سرعت کم اینترنت ایجاد کرده است، نیز سخن می‌گوید: «باید هزینه‌ای برای اینترنت در نظر گرفته شود که برای همه معقول باشد؛ مثلاً کسانی که در روستا زندگی می‌کنند، هم قطعی اینترنت بیشتری دارند، هم هزینه‌ها باید برایشان به صورت خاصی در نظر گرفته شود تا بتوانند از سیستم‌های LMS (سیستم‌های مدیریت یادگیری) استفاده کنند.»

دسترسی‌های نابرابر و بی‌عدالتی آموزشی

وی نابرابری در دسترسی به گوشی تلفن همراه، لب‌تاپ و اینترنت را، موجب شکاف آموزشی و طرد اجتماعی می‌داند و بیان می‌کند: برخی دانش‌آموزان نمی‌توانند مانند هم‌کلاسی‌های خود در کلاس‌های آنلاین حضور یابند و احساس عقب ماندگی تحصیلی و اضطراب را تجربه می‌کنند. این امر بر روی انگیزه و حس تعلق به مدرسه، تأثیر منفی می‌گذارد. بنابراین سیاست‌های آموزشی در کشور ما باید به سمتی برود که این شکاف دیجیتال را کمتر کند. در کشورهای فنلاند و کره جنوبی، یک پلتفرم ملی طراحی شده است که برپایه اینترنت پرسرعت، و ترکیبی از کلاس‌های حضوری و آنلاین است و بر بهبود کیفیت تدریس و تحصیل، بسیار تأثیرگذار است.

زمانی که رنگ‌پایان آخرین کلاس حضوری در اسفند ۱۴۰۴ به‌صورت درآمد، کم‌تر کسی تصور می‌کرد که خانه‌های زودی تبدیل به مدرسه‌هایی کوچک شوند و تخته‌سیاه، جای خود را به نمایشگرهای کوچک و پرثوری بدهد که حالا تمام دنیای آموزشی دانش‌آموزان را دربر گرفته است. در این میان اما شبکه‌های «شاد» و پلتفرم‌های آموزش مجازی، بیشتر از اینکه یک ابزار آموزشی باشند، به میدان جنگ اعصاب بدل شده‌اند که دلیل اصلی آن، سرعت کم اینترنت و قطع و وصل شدن‌های مکرر صدا و تصویر است که نه تنها تمرکز دانش‌آموزان را از بین می‌برد، بلکه کیفیت یادگیری را نیز کاهش داده است. مشکل اصلی اما فقط مشکل دانش‌آموزان نیست؛ معلمان نیز از افزایش حجم کار و نبودن پرساخت‌یاب‌ها از انتقاد دارند و والدین از افت تحصیلی فرزندانشان گلایه می‌کنند؛ آموزش و پرورش خراسان رضوی هم پس از چند هفته پیگیری، پاسخی درباره تدابیر این اداره کل برای بهبود وضعیت کلاس‌های مجازی به خبرنگار ما نداده است.

گزارش روز
پژوهشگر
پژوهشگر

آموزش مجازی از زبان معلمان

فاطمه عزت‌منند، معاون آموزشی یک مدرسه ابتدایی با ۱۸ سال سابقه تدریس است که بزرگ‌ترین مانع برای تعامل مؤثر با دانش‌آموزان در فضای مجازی را گوش ندادن فعال و مؤثر بین دانش‌آموزان و همکاران، دریافت نکردن بازخورد‌های مثبت و منفی از دانش‌آموزان و همدلی نکردن معلمان با دانش‌آموزان، می‌داند. وی ادامه می‌دهد: متأسفانه حجم کار معلمان، زیاد شده است؛ با توجه به اینکه سرعت اینترنت بسیار کم است، در ارسال محتوا دچار مشکل هستند. از همکاران خواسته ایم که خودشان تولید محتوا کنند تا تعامل و ارتباط با دانش‌آموزان، حفظ شود و رغبت به یادگیری در آن‌ها افزایش یابد. عزت‌منند درباره معایب کلاس‌های آنلاین این‌گونه بیان می‌کند: پهنای باند پلتفرم شاد، کم و تعداد مراجعان در هر زمان آموزشی که توسط وزارتخانه تعیین شده، زیاد است؛ به همین دلیل عده زیادی نمی‌توانند به خوبی از کلاس‌ها استفاده کنند. همچنین «شاد»، نقش معاون رادگزین‌ها را احراز هویت نیاورده است و برای من به عنوان معاون آموزشی آموزشگاه، از ساعت ۸ تا ۱۷ ارسال پیام مقدور نیست. با وجودی که بارها به پشتیبانی شاد اطلاع داده‌ام و یادگامی دانش‌آموز هم وارد شده‌ام، مشکلم هنوز حل نشده است.

فضای مجازی برای همه کاربردی نیست

الهام کلیدری، معلم پایه دوم دبستان، نیز با گلایه از سرعت اینترنت و کندی «شاد»، اظهار می‌کند: دانش‌آموزان پایه‌های پایین، وابسته به تلفن همراه والدین خود هستند، بنابراین خانواده‌ها باید دسترسی به این فضا را برای آن‌ها مهیا کنند. وی به این پرسش که چگونه متوجه می‌شوید دانش‌آموز خود شاد پست سیستم یا تلفن همراه حضور دارد، این‌طور پاسخ می‌دهد: با ارسال عکس و ویس از تکالیف و بازخورد‌های دانش‌آموز و والدین، متوجه این موضوع می‌شویم. این معلم درباره افزایش حجم تکالیف ارسالی در مقایسه با کلاس‌های حضوری و وجود استاندارد برای تبدیل این فشار، بیان می‌کند: باید نقاط ضعف دانش‌آموزان شناسایی شود و تأکید بیشتر روی همان مسائل باشد و از تکالیف ترکیبی استفاده شود. به گفته کلیدری، کلاس‌های آنلاین، امکان دسترسی و استفاده بچه‌ها از آموزش را فراهم کرده است، اما چون شرایط دسترسی «گوشی تلفن همراه...» محیط دانش‌آموزان (خانواده) و اینترنت بستر مناسبی ندارد، استفاده از این فضا برای همه، کاربردی نیست. بهتر است اینترنت برای گروه‌های کلاسی یا برنامه «شاد» رایگان شود و همچنین برنامه، سرعت بیشتری داشته باشد.

از کندی اینترنت تا کیفیت پایین «شاد»

سمیرا دهقان رحیم بیگی، معلم پایه سوم دبستان، نیز که هشت سال سابقه تدریس در پایه‌های مختلف را دارد، بزرگ‌ترین مانع خود و همکارانش در تعامل مؤثر با دانش‌آموزان در فضای مجازی را، ترکیبی از مشکلات فنی «شاد»، ضعف اینترنت و فشارهای زمانی ناشی از این محدودیت‌ها می‌داند و اظهار می‌کند: به‌طور مشخص، کیفیت نامطلوب «شاد»، از جمله تأخیر زیاد در ارسال و دریافت پیام‌های صوتی و مشکل در باز شدن محتوا، فرایند آموزش را بسیار کند و طاقت‌فرسا می‌کند. این مسئله، به همراه ضعف اینترنت در بسیاری از منطقه‌ها، باعث می‌شود نتوانی ارتباطی پویا داشته باشی. برای جبران این ضعف‌ها، عملاً بیست و چهار ساعته در خدمت دانش‌آموزان هستیم؛ به عنوان مثال برای اینکه مطمئن شوم دانش‌آموزان می‌توانند محتوای آموزشی را پیش از شروع کلاس ببینند و با مشکل دانلود آن مواجه نیستند، مجبورم تا دیروقت فیلم‌های آموزشی را بارگذاری کنم. این یعنی زمان زیادی از وقت شخصی، صرف این موضوع می‌شود که اطمینان حاصل کنم محتوای آموزشی به دست دانش‌آموز می‌رسد. وی ناتوانی برخی خانواده‌ها در تأمین هزینه اینترنت و مشکلات زمینه‌ای در محیط خانواده برخی دانش‌آموزان را، مانع دیگری در مسیر دسترسی و تمرکز آن‌ها در فضای مجازی می‌داند. زهره منصوری، آموزگار پایه سوم ابتدایی، عدم برقراری ارتباط هم‌زمان طرفین، نبود فضایی مناسب برای ارتباط مؤثر و صمیمی و همچنین ممکن نبودن مدیریت کامل نظم افراد و فضای کلاس را، جزو عوامل عدم ارتباط مؤثر با دانش‌آموزان در فضای مجازی برمی‌شمارد. وی یادآوری می‌کند: با آوردن نام دانش‌آموز در پرسش‌های متنی، متوجه می‌شوم که خود او در کلاس حضور دارد یا خیر، اما برای این امر، ابزار کنترلی خاصی در اختیار نداریم. منصوری معتقد است: آموزش مجازی تا حدودی باعث شده است نقش معلم به‌ارسل‌کننده محتوا، تقلیل یابد، اما انتخاب محتوایی مناسب انیمیشنی یا صوتی... می‌تواند به حفظ جایگاه آموزشی و تربیتی معلم، کمک کند. وی در پاسخ به اینکه آیا آموزش مجازی، کار معلمان را آسان‌تر می‌کند، می‌گوید: با توجه به عدم توان تهیه‌گوشی‌های هوشمند پیشرفته یا لب‌تاپ از جانب آموزگاران، عدم حمایت در تهیه بسته‌های اینترنتی برای آموزش، صرف کردن زمان تقریباً مساوی آموزش حضوری با فضای مجازی به منظور تولید یا انتخاب محتوای مناسب، بررسی و بازخورد تکالیف و تدریس و آسیب به سلامتی جسمی و روحی افراد از جمله مشکلات بینایی به دلیل استفاده مداوم و طولانی مدت در این فضا، نبود شرایط مناسب در خانه برای فعالیت و... کار معلمان نیز با مشکلاتی حتی گاه بیشتر از زمان حضوری مواجه می‌شود.

افت تحصیلی دانش‌آموزان به روایت والدین

شهربانو شاکری که فرزند او در پایه سوم ابتدایی مشغول به تحصیل است، قطع و وصل شدن اینترنت را مهم‌ترین چالش برای حضور در کلاس‌های آنلاین مجازی می‌داند و می‌گوید: شاید از دو ساعت کلاس، تنها ۱۵ دقیقه آن مفید باشد. آن هم فقط برای گروهی از بچه‌ها که اینترنت بهتری دارند. شاکری معتقد است: اکنون نه تنها فرزند من بلکه تمام دانش‌آموزان، دچار افت تحصیلی شده‌اند؛ زیرا با سرعت کم اینترنت، عملاً دانش‌آموزان بخشی از آموزش‌ها را خوب فراموش می‌کنند. وقتی معلم به صورت حضوری درس را به آن‌ها توضیح دهد، بسیار بهتر آن را می‌آموزند. گاهی اینترنت آن قدر ضعیف است که کلاس چندین دقیقه کاملاً قطع می‌شود و بچه‌ها مشغول کارهای دیگری می‌شوند که باعث می‌شود آن درس از ذهنشان خارج شود و می‌توان گفت این کلاس‌ها را جادی نمی‌گیرند. به همین صورت، تکالیف خود را مانند زمانی که مدارس حضوری بود، انجام نمی‌دهند و آن را پشت گوش می‌اندازند. وی یادآوری می‌کند: برخی دانش‌آموزان، هوش کلامی خوبی دارند و به سرعت پاسخ می‌دهند، برخی دیگر این‌گونه نیستند. گاهی می‌بینم معلم میکروفون آن‌ها را بیشتر فعال می‌کند. این اتفاق، انگیزه فرزند مرا برای حضور فعال و پاسخگویی در کلاس به شدت کاهش داده است. از سویی به معلم حق می‌دهم؛ زیرا تعداد دانش‌آموزان زیاد است و اگر هر کدام از آن‌ها بخواهند صحبت کنند، همه‌هم می‌شود. وی در پایان بیان می‌کند: وقتی که «شاد» قطع یا با اختلال مواجه می‌شود، فرزندم خوشحال است؛ زیرا علاقه‌ای به کلاس‌های آنلاین مجازی ندارد و بیشتر درس‌ها را متوجه نمی‌شود. سعیده دهقانی هم مادر یک دانش‌آموز سوم ابتدایی است. او یادگیری ضعیف در اثر سرعت کم اینترنت را، یکی از چالش‌های مهم خود و فرزندش برای حضور در کلاس‌های آنلاین می‌داند و می‌گوید: فرزندم خود به تنهایی در کلاس مجازی حضور می‌یابد و درگیر مسائل حاشیه‌ای همچون تماشای تلویزیون و بازی نیست، اما سطح یادگیری او پایین است و درس را خوب یاد نمی‌گیرد، بلکه فقط برای حاضر بودن در کلاس شرکت می‌کند. وقتی که اینترنت قطع می‌شود یا شبکه‌ها با اختلال مواجه است، فضای خانه متشنج و فرزندم ناراحت و عصبی می‌شود.

در حال بارگذاری...

طرح: فریدون بهرامی‌نور